

שיעור ג

אביי – כולהו סבירא להו... סוכה דירת קבע בעינן

(סוכה ז ע"ב)

א. "כולהו סבירא להו" ואין הלכה כ"שיטה"
ב. אביי: שמונה תנאים סברו ש"סוכה דירת קבע בעינן"

1. ר' יהודה

2. רבי

3. ר' יאשיה

4. ר' שמעון

5. רבן גמליאל

6. בית שמאי

7. ר' אליעזר

8. אחרים – ר' מאיר

ג. סיכום – ביטויים שונים לסוכה כדירת קבע

א. "כולהו סבירא להו" ואין הלכה כ"שיטה"

בגמ' (ז ע"ב) נאמר:

אמר אביי: רבי, ורבי יאשיה, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבן גמליאל, ובית שמאי, ורבי אליעזר, ואחרים, כולהו סבירא להו: סוכה דירת קבע בעינן.

לפי אביי, שמונה תנאים שדעותיהם נזכרות בהלכות סוכה סברו "סוכה דירת קבע בעינן".¹ הביטוי לכך בא בהלכות שונות שנאמרו על ידיהם, הקשורות למבנה הסוכה. משמעות דרישה זו היא שמבנה הסוכה צריך לאפשר שימוש קבוע בסוכה כמו בית. ההלכות הללו נאמרו בהקשרים שונים, אך לפי אביי יש בדבריהם קו משותף.² ראשונים העירו שאין כוונת אביי לומר שהכול מסכימים זה עם זה בכל פרטי

---

1 רק פעמיים נאמר על תנאים אחרים שדעתם היא "סוכה דירת עראי בעינן": "רבי עקיבא סבר סוכה דירת עראי בעינן" (סוכה כג ע"ב); "רבנן לטעמייהו, דאמרי: סוכה דירת עראי בעינן" (יומא י ע"ב). על מהות המחלוקת האם סוכה דירת קבע או דירת עראי, ראה: הרב יצחק זאב סולובייצ'יק, הגרי"ז, רמב"ם הל' סוכה.

ההלכות, ולעיתים יש אף ניגודים קוטביים ביניהם. אלא שכל תנא הצביע על הלכה מסוימת לפיה נדרש ממד של קביעות במבנה הסוכה. כך ניסח זאת הרב זרחיה הלוי, בעל המאור (סוכה ד ע"א בדפי הרי"ף):

יש לקביעות סוכה דרכים רבים, וכל חד וחד מהני תנאי איכא למימר דלא סבירא ליה דחבריה. דלמר אית לה קביעותא בהכי, ולמר אית ליה קביעותא בהכי.³

העובדה שאין הכול מסכימים זה עם זה, משפיעה גם על פסיקת ההלכה. הר"ן (סוכה ג ע"א בדפי הרי"ף) כתב:

כל היכא דאמר' רבי פלוני ורבי פלוני כולהו סבירא להו כי הכא, הויא שיטה שהיא קבלה ביד הגאונים ז"ל דלית הלכתא כחד מינייהו, מפני שאע"פ שהולכים בשיטה אחת אין כל דבריהם שוין ואין מודין זה לזה.

דברי הר"ן מבוססים על האמור בגמ' (בבא מציעא סט ע"א) ש"אין הלכה כשיטה". יש לציין עוד שחריזת כל התנאים הללו תחת התפיסה של "דירת קבע בעינן" היא על פי שיטתו והבנתו של אביי האמורא הבבלי, ואילו בתלמוד ירושלמי מוסבר כל תנא באופן עצמאי, ללא שיוך לכלל "סוכה דירת קבע בעינן".
דברים להלן נתמקד בדברי כל תנא שצוין לעיל, ונעיין בשאלה במה בא לידוי ביטוי ממד הקבע שבסוכה ע"פ דברי אביי.

ב. אביי: שמונה תנאים סברו ש"סוכה דירת קבע בעינן"

1. ר' יהודה

נפתח בדבריו של ר' יהודה, אף שהוא מופיע שלישי ברשימה, וזאת מפני שדבריו נזכרים במספר משניות במסכת, וכן במספר סוגיות בגמרא ואף במסכתות אחרות.

---

2 במספר מקומות מצינו שאביי ראה בדברי תנאים בנושא מסוים קו משותף. הסגנון והנוסח באותם מקומות הוא קבוע: "אמר אביי: [רשימת התנאים] כולהו סבירא להו...". - שבת סה ע"א, קכח ע"א; פסחים לב ע"ב; חגיגה ו ע"א; קידושין מח ע"ב, סב ע"ב; בבא קמא צג ע"ב; בבא מציעא קיג ע"ב, קיח ע"ב; בבא בתרא עח ע"ב, קסה ע"א; זבחים מז ע"א. ראה על כך: הראי"ה קוק, עין איה - ברכות, חלק א, עמ' 60-61.

3 ראה עוד: סוכה ו ע"ב תורה ור' שמעון, וסוכה ז ע"ב תורה כולהו; תוס' רא"ש ותוס' רבנו פרץ סוכה ז ע"ב ד"ה כולהו; הריב"ב, בעל המאור והרמב"ן במלחמות ה', סוכה ג ע"ב - ד ע"א בדפי הרי"ף; רמב"ן וריטב"א בקידושין סב ע"ב; רשב"א בבא קמא צג ע"ב; תוס' ישנים יומא י ע"ב, ועוד.

סוכה גבוהה מעל כ' אמה

במשנה (ב ע"א) חלקו חכמים ור' יהודה מה היא גובהה של הסוכה:

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר.⁴

אמוראים (שם) דנו במה חלקו חכמים ור' יהודה. רבא הסביר את דברי חכמים שהלכה כמותם, ומתוך דבריו ניתן להבין את תפיסתו של ר' יהודה:

רבא אמר: מהכא "בסוכות תשבו שבעת ימים" (ויקרא כג, מב). אמרה תורה: כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי. עד עשרים אמה - אדם עושה דירתו דירת עראי, למעלה מעשרים אמה - אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע.

הסוכה צריכה להיות דירת עראי ולא דירת קבע כמו בית, ועל כן צריך שהמחיצות יהיו קלות. עד גובה עשרים אמה, אדם עושה דירתו דירת עראי. אבל אם הסוכה גבוהה למעלה מעשרים אמה, אין אדם עושה דירתו דירת עראי, מאחר שאם יעשה אותה ממחיצות קלות היא תיפול מיד בשל הכובד ולכן עושים אותה דירת קבע, אך התורה ציוותה שנשב בדירת עראי דווקא. על כך שאל אביי את רבא:

אלא מעתה, עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן - הכי נמי דלא הוי סוכה?

לפי חכמים, אם אדם בנה סוכה שהיא נמוכה מעשרים אמה, והדפנות הן מברזל קבועות וחזקות, וסיכך על גבן כראוי, האם נאמר שזאת לא סוכה כי הבניין הוא קבע הוא ולא עראי?! רבא השיב שעד עשרים אמה ניתן לבנות גם ממחיצות ברזל ואפשר גם במחיצות קלות יותר, אך מי שבונה מעל עשרים אמה יהיה חייב לעשות מחיצות קבועות, ולכן לפי חכמים פסול. מדברים אלו ניתן להבין שלפי ר' יהודה מותר לבנות סוכה מעל עשרים אמה, ומשמע שלפיו סוכה "דירת קבע בעינין". אמנם גם לפי ר' יהודה אם אדם בנה סוכה שגובהה עד עשרים אמה עם מחיצות קלות, וניתן להשתמש בה כמו בבית, הסוכה כשרה, אך לפי ר' יהודה גם סוכה חזקה שגובהה מעל עשרים אמה תהיה כשרה, כי ניתן לגור בה כמו בבית.⁵

4 בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא כרך ג, במדבר - פרשת פנחס, דף רנה ע"ב) נאמר: "שיעורא דסוכה אמרו רבנן לא פחות מעשרה ולא למעלה מעשרים", ושם מנומקים דברי חכמים על דרך הפנימיות. ראה: הרב יהושע ויצמן, "סוכה העשויה ככבשן", מיטב הארץ, עמ' 177-179.

5 אין להסיק מקושייתו של אביי שהוא סבר שסוכה דירת קבע בעינין, לעומת רבא שסבר סוכה

הישן תחת המיטה או תחת הכילה בסוכה

בגמרא (כ ע"ב) נאמר:

הישן תחת המטה בסוכה - לא יצא ידי חובתו.

אמר רבי יהודה: נוהגין היינו שהיינו ישנים תחת המטה בפני הזקנים ולא אמרו לנו דבר. אמר רבי שמעון: מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהיה ישן תחת המטה, ואמר להן רבן גמליאל לזקנים: ראיכם טבי עבדי, שהוא תלמיד חכם ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה, לפיכך ישן הוא תחת המטה. ולפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה לא יצא ידי חובתו.

בגמרא (שם) הסביר שמואל שמדובר על מיטה שגובהה עשרה טפחים וסיככו על גביה, ואדם ישן תחתיה.

בהמשך הגמרא (כא ע"ב) מופיע תוכן המשפט: "ולפי דרכינו למדנו..." כך:

אמר רבי שמעון: משיחתו של רבן גמליאל למדנו שני דברים: למדנו שעבדים פטורין מן הסוכה. ולמדנו שהישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו.

הגמרא הסבירה במה חלקו תנא קמא ור' שמעון (בר יוחאי) עם ר' יהודה (בר אילעי):

רבי יהודה לטעמיה, דאמר: סוכה דירת קבע בעינן, והוה ליה מטה דירת עראי וסוכה אהל קבע, ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע. והא רבי שמעון דאמר נמי סוכה דירת קבע בעינן - ואתי אהל עראי ומבטל אהל קבע? אין, בהא פליגי: מר סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע, ומר סבר לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע.

ר' יהודה סבר שהסוכה היא דירת קבע, וכשם שבבית רגיל - בדירת הקבע בה מתגורר אדם במשך כל השנה - ניתן לישון תחת המיטה, וניכר בו שהוא ישן בבית

דירת עראי. אביי רק בירר ודייק את סברתם של חכמים ע"פ נימוקו של רבא. גם רבא לא נקט עמדה בנוגע להיות הסוכה דירת קבע או עראי, אלא הסביר את מחלוקת חכמים ור' יהודה. אכן בסוגיה אחרת (יומא י ע"ב) הסביר רבא את מחלוקת חכמים ור' יהודה בנוגע לקביעת מזווה בסוכה באופן זה: "רבי יהודה לטעמיה, דאמר: סוכה דירת קבע בעינן, ומיחייבא במזווה. ורבנן לטעמיהו, דאמרי: סוכה דירת עראי בעינן, ולא מיחייבא במזווה". רש"י (ד"ה וסוכה) כתב מהיכן למדנו את טעמיהם של ר' יהודה וחכמים: "רבי יהודה לטעמיה, דאמר במסכת סוכה (ז, ב) דירת קבע היא, והכשיר סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא במחיצת קבע, הלכך בית חשיבא נמי לענין מזווה". כך ע"פ סוכה ז ע"ב תוד"ה כולהו, וראשונים נוספים. אך ראה במהרש"א, פני יהושע, ערוך לנר שם.

ולא תחת המיטה, כך גם אין לראות את הישן תחת המיטה הנמצאת בתוך הסוכה, כמי שישן ברשות אחרת.

הגמרא הקשתה, שגם ר' שמעון אף הוא סבר ש"דירת קבע בעינן" (ע"פ אביי - סוכה ז ע"ב), ואילו במשנה ר' שמעון הוא זה שחלק על ר' יהודה בעקבות הסיפור על טבי עבדו של רבן גמליאל? התשובה היא שר' שמעון סבר שגם אוהל עראי מבטל אוהל קבע, ולכן אסור לישון תחת המיטה בסוכה (לקמן נדון בשיטת ר' שמעון). בעקבות דברי ר' יהודה, המאפשר לישון תחת המיטה שבסוכה, נאמר בגמ' (יא ע"א):

דרש רבה בר רב הונא: מותר לישן בכילה, אף על פי שיש לה גג, אף על פי שגבוהה עשרה. כמאן? כרבי יהודה, דאמר: לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע. דתנן, אמר רבי יהודה: נוהגין היינו לישן תחת המטה בפני הזקנים.

אין הבדל מהותי בין שינה תחת כילה לבין שינה תחת מיטה. לדברי רבה בר רב הונא הדבר אפשרי, ולכן אמרה הגמרא שהוא סבר כר' יהודה, שמאחר שהסוכה היא כבית קבוע, הכילה בטלה ביחס לקביעות הסוכה. החידוש בדברי הגמרא כאן הוא שאמורא - רבה בר רב הונא - פסק כר' יהודה, וייתכן שאף הוא סבר שסוכה דירת קבע בעינן.

יש לציין שבגמרא (כא ע"ב) לא נזכר שאביי הוא זה שהסביר שר' יהודה סבר "סוכה דירת קבע בעינן". ההנחה בסתמא של הגמרא הוא שהדבר ברור, אם כי בגמרא (ז ע"ב) שם נמנה ר' יהודה בין התנאים שסברו כך, והביסוס לזה היה עמדת ר' יהודה בנוגע לכשרות סוכה שגבוהה מעל עשרים אמה. ייתכן עוד שאף ר' יוסי בנו של ר' יהודה תמך בעמדת ר' שמעון בנוגע לשינה בסוכה תחת המיטה. בתוספתא (א, יא) נאמר:

סיכך על גבי עגלה שהיא גבוהה עשרה, ר' יוסה בי ר' יהודה אמר משם ר' יוסי: הישן תחת העגלה כישן תחת המטה.

בתוספתא מופיע: "ר' יוסה בי ר' יהודה" והכוונה לר' יהודה בר אילעי, אם כי לא ברור מיהו אותו ר' יוסי בשמו הוא אמר את הדברים.

ר' יהודה ציין עובדה לפיה "היו נוהגין לישון תחת המיטה" בפני תנאים זקנים ממנו ומחבריו, והם לא העירו להם על כך. בירושלמי (ב, א) נאמר שר' יהודה סיפר על מנהגם לישון תחת המיטה כדי לבטא בכך את אי הסכמתו לדברי תנא קמא: "סבר רבי יודה הישן תחת המטה כישן תחת הסוכה", ולדבריו מי שעושה כך יוצא ידי חובה.

כשמקבילים את האמירות של יהודה ושל ר' יוסי בנו, ניכרת המחלוקת ביניהם:

רבי יהודה: הישן תחת המטה כישן תחת הסוכה.

רבי יוסי: הישן תחת העגלה כישן תחת המטה.

כאמור תנאים חלקו בנוגע לשינה בסוכה תחת מיטה, אך הם הסכימו ש"סוכה דירת קבע בעינן".

סומך סוכתו בכרעי המיטה אם יכולה לעמוד בפני עצמה

במחלוקת נוספת בין חכמים לר' יהודה מנומקת דעתו של ר' יהודה בכך ש"דירת קבע בעינן". בגמרא (כא ע"ב) נאמר:

הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה. רבי יהודה אומר: אם אינה יכולה לעמוד

בפני עצמה פסולה.

אמוראים נימקו את דברי ר' יהודה בין היתר על פי הסברה שסוכה דירת קבע בעינן:

מאי טעמא דרבי יהודה? פליגי בה רבי זירא ורבי אבא בר ממל. חד אמר:

מפני שאין לה קבע, וחד אמר: מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה.

מאי בינייהו? כגון שנעץ שפודין של ברזל וסיכך עליהם. למאן דאמר לפי

שאיין לה קבע - הרי יש לה קבע, ומאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל

טומאה - הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה. אמר אביי: לא שנו אלא סמך,

אבל סיכך על גב המטה - כשרה. מאי טעמא? למאן דאמר לפי שאין לה

קבע - הרי יש לה קבע, למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה -

הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה.

אם אדם סיכך על העמודים הבולטים מעל למיטה, והסוכה בפני עצמה אינה מעמידה

את הסכך, לדברי ר' יהודה הסוכה פסולה. רש"י הסביר, שכיוון שהסוכה מיטלטלת

ע"י המיטה, יוצא שהסוכה איננה קבועה במקומה "ור' יהודה לטעמא דאמר סוכה

דירת קבע בעינן". גם הרמב"ם (פירוש המשנה סוכה ב, ב) הסביר את דברי ר' יהודה:

"ר' יהודה סובר סוכה דירת קבע בעינן, וכבר נתבארה לך שטתו, ולפיכך מצריך

שתהא יכולה לעמוד בפני עצמה".

אשר על כן אם סיכך על שיפודים של ברזל, או על גב המיטה, ואף אם יטלטלו

את המיטה, הסוכה תישאר במקומה, אזי גם לפי ר' יהודה הסוכה כשרה, זאת מפני

שהיא קבועה במקומה. המשמעות של סוכת קבע בהקשר זה היא היות הסוכה קבועה

במקומה, כמו בית.⁶

6 התוס' שם (ד"ה שאין) כתבו שניתן לקשור את מחלוקת חכמים ור' יהודה כאן למחלוקת רבן

סוכה על גבי סוכה - אם אין דיריין בעליונה התחתונה כשרה

עד כאן ציינו מקורות בהם אמוראים או הסתמא דגמרא הסבירו את דברי ר' יהודה על פי העיקרון ש"סוכה דירת קבע בעינן". להלן מקורות בהם ראשונים הסבירו את דברי ר' יהודה על פי שיטתו זו, אם כי הדבר לא נזכר מפורשות בגמרא. בגמרא (ט ע"ב) נאמר:

סוכה על גבי סוכה - העליונה כשרה והתחתונה פסולה. רבי יהודה אומר: אם אין דיריין בעליונה - התחתונה כשרה.

בגמ' (י ע"א) הסביר רב דימי את מחלוקתם:

כי אתא רב דימי אמר, אמרי במערבא: אם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה. מכלל דתנא קמא סבר אף על פי שאינה ראויה לקבל פסולה? איכא בינייהו דיכולה לקבל על ידי הדחק.

לפי חכמים, כשניתן בדוחק להניח בסוכה העליונה כרים וכסתות, הסוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה. לפי ר' יהודה, כיוון שהשימוש בסוכה העליונה הוא בדוחק, העליונה פסולה והתחתונה כשרה. כך הסביר הריטב"א (שם):

רבי יהודה סבר דלא חשיבא עליונה סוכה להכשירה ולא לפסול חברתה עד שתהא ראויה לקבל כרים וכסתות שלא על ידי הדחק, ורבי יהודה לטעמיה דסבר סוכה דירת קבע בעינן, ורבנן לטעמייהו דסברי דירת עראי בעינן.

כך הסביר גם המאירי (שם) את דברי ר' יהודה: "כל שהוא על ידי הדחק אינו דירת קבע, ולדירת קבע אנו צריכים".

בבית רגיל גרים בנוחות ולא בדוחק, וגם בסוכה צריך להיות כך. אם לא ניתן להניח בצורה סבירה כרים וכסתות על רצפת הסוכה, הסוכה העליונה פסולה, והתחתונה כשרה.

גמליאל ור' עקיבא באשר לעושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה (סוכה כג ע"א). לדבריהם, רבן גמליאל שסבר אף הוא שסוכה דירת קבע בעינן ועל כן פסל סוכה שבראש הספינה, מודה שהסוכה כשרה אם היא יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה של יבשה, אף על גב שהיא מיטלטלת על ידי הספינה: "שאני ספינה, דאורחא בהכי וחשיבא קבע אע"ג דמטלטלת". עוד ציינו התוס' את הסברם של ר' אמי ור' אבא בירושלמי על דברי ר' יהודה, שסיבת הפסול היא שאין חלל י' טפחים מכרעי המיטה לסכך, ואין הסוכה רשות בפני עצמה.

סוכה קובעת למעשר, חייבת במזוזה, ומחייבת בעירוב

הגדרת הסוכה כדירת קבע ובית, משמעותית גם לעניין חיוב מעשר. ההלכה היא שמותר לאכול אכילת עראי מטבל כל זמן שלא הגיעו הפירות לבית, וכימי חג הסוכות - הסוכה היא הבית. כך נאמר במשנה (מעשרות ג, ז):

סוכת החג בחג. רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטרין.

בגמ' (יומא י ע"א) נזכרה משנה זו ונוסף עוד: "ותני עלה: רבי יהודה מחייב בעירוב [רש"י: אם פתוחה לחצר שיש בה שאר דירות אוסרת על כולם (=לטלטל בחצר בשבת) אם לא עירבה עמהן, ובמזוזה, ובמעשר". את החובה במזוזה נימק רבא:

רבי יהודה לטעמיה, דאמר סוכה דירת קבע בעינן, ומיחייבא במזוזה. ורבנן לטעמייהו, דאמרי סוכה דירת עראי בעינן, ולא מיחייבא במזוזה.

בירושלמי (סוכה א, א; מעשרות ג, ג) הוצגו דברי ר' יהודה למול דברי רבי ור' שמעון:

תני רבי אומר: ארבע אמות אף על פי שאין שם ארבע דפנות. רבי שמעון אומר: ארבע דפנות אף על פי שאין שם ארבע אמות. רבי יהודה⁷ אומר: ארבע אמות וארבע דפנות. וכן היה רבי יהודה מחייב במזוזה אף על פי שאין שם ארבע אמות וארבע דפנות. מסתברא דרבי יהודה יודה לאילין רבנן, ואילין רבנן לא יודון לרבי יהודה, שאף על פי שיש שם ארבע אמות וארבע דפנות שהיא פטורה מן המזוזה ואינה טובלת במעשרות.

לפי רבי, אם שטח הסוכה הוא ארבע על ארבע אמות, הסוכה מוגדרת כדירת קבע אף שאין לה ארבע דפנות. לפי רבי שמעון הסוכה תהיה מוגדרת כדירת קבע אם יש לה ארבע דפנות אף ששטחה פחות מארבע על ארבע אמות. לפי רבי יהודה הסוכה תהיה מוגדרת כדירת קבע אם שטחה יהיה ארבע על ארבע אמות או שיהיו לה ארבע דפנות. רבי יהודה אמר דבר דומה בנוגע לחובת מזוזה בסוכה. סוכה ששטחה ארבע על ארבע אמות או שיש לה ארבע דפנות חייבת במזוזה. הגמרא ממשיכה ומסבירה שרבי יהודה מודה לר' שמעון ורבי שאם שטח הסוכה הוא ארבע על ארבע אמות או שיש לה ארבע דפנות הסוכה כשרה, ואילו רבי שמעון ורבי אינם מסכימים לדברי ר' יהודה שסוכה חייבת במזוזה, ולדבריהם גם אם שטח הסוכה הוא ארבע על ארבע

7 הגר"א גרס בירושלמי במעשרות ג, ג: ר' יוסי.

אמות ויש בסוכה ארבע דפנות, היא פטורה מן המזוזה כי לעניין מזוזה סוכה נחשבת לדירת עראי.

סיכום: ר' יהודה ראה בסוכה בית קבע באופי המבנה שלה (סוכה מעל כ' אמה; היות הבית קבוע במקומו ולא מיטלטל), וגם ביכולת לגור בסוכה כמו שאדם גר בביתו במשך השנה (סוכה על גבי סוכה, התחתונה כשרה כי לא ניתן לגור בנוחות בעליונה). ר' יהודה גם החיל משמעויות הלכתיות מסוימות של בית על סוכה אם שטחה ארבע על ארבע אמות או שיש לה ארבע דפנות, והיא תהיה חייבת במזוזה, קובעת למעשה ומחייבת בעירוב.⁸

2. רבי

התנא הראשון אותו ציין אביי שסבר "סוכה דירת קבע בעינן" הוא רבי. כך נאמר בתוספתא (ב, ב):

רבי אומר: כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה.⁹

בגמ' (ז ע"ב) נאמר שיש התאמה בין דברי ר' יוחנן לרבי:

אמר רבי יוחנן: סוכה העשויה ככבשן [=סוכה עגולה], אם יש בהקיפה כדי לישב בה עשרים וארבעה בני אדם כשרה, ואם לאו פסולה. כמאן? כרבי, דאמר: כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה.

בגמ' (ב ע"ב) נאמר שיש אפשרות שרב הונא אמר רב וכן רב חנן בר רבא קשרו את פרשנות מחלוקת ר' יהודה וחכמים באשר לגובהה המקסימלי של הסוכה, בהנחה שגודל הסוכה הוא ארבע על ארבע אמות. אבל אם שטחה של הסוכה הוא יותר מארבע אמות על ארבע אמות, למשל חמש אמות על חמש אמות, אז אפילו אם היא גבוהה למעלה מעשרים אמה הכול מודים שהסוכה כשרה. הסבר זה ייתכן על פי רבי זירא, שאמר שטעם הפסול בסוכה גבוהה מעשרים אמה "משום צל הוא", וכוונתו היא שכאשר הסכך גבוה מעל עשרים אמה השמש נכנסת מצדדי הסוכה ומכסה את כל

8 בסוגיה נוספת לכאורה ניתן להסביר את דברי ר' יהודה בהתאם לסברה "סוכה דירת קבע בעינן". ר' יהודה סבר שמסככים בנסרים, ור' מאיר אסר. בגמ' (סוכה יד ע"א) נקשרת מחלוקת זו לגזרת תקרה, ורב פפא העמיד את מחלוקתם ע"פ שמואל בנסרים שרוחבם בין שלושה לארבעה טפחים. אך הר"ן (סוכה ז ע"ב ברי"ף) העיר שאף על פי שר' יהודה סבר "סוכה דירת קבע בעינן" גם הוא הסכים שיש לסכך בדבר קל, ולכן אין לקשור את מחלוקתם לסוגיה זו.

9 דברי רבי צוינו גם בירושלמי סוכה א, א; מעשרות ג, ג. הגמרא (עירובין ג ע"ב) דנה בהקשר לדברי רבי הללו מה אורכה בטפחים של האמה לעניין שיעור הסוכה.

שטח הסוכה. ההנחה בגמרא היא שמצב כזה קורה דווקא אם השטח של הסוכה הוא ארבע אמות על ארבע אמות, אבל אם הסוכה רחבה יותר, היא תהיה כשרה. הנימוק הוא כי שיעור הצל של הסכך נמדד באופן יחסי בין רוחב הסוכה ובין גובה הסכך, וככל שהסכך רחב יותר, אין השמש מן הצד מכסה את כל השטח תחתיו, אלא אם כן הוא גבוה יותר.

בגמ' (ג ע"א-ע"ב) נזכרו דברי רבי בתוספתא, ועל כך נאמר שם:

מאן תנא להא דתנו רבנן: בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה ומן המעקה, ואינו מטמא בנגעים, ואינו נחלט בבתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורכי המלחמה, ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב, ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות, ואין האחין והשותפין חולקין בו - לימא רבי היא ולא רבנן? אפילו תימא רבנן, עד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא לענין סוכה, דדירת עראי היא. אבל לגבי בית, דדירת קבע הוא - אפילו רבנן מודו, דאי אית ביה ארבע אמות על ארבע אמות דיירי ביה אינשי, ואי לא לא דיירי ביה אינשי.

מוסכם על חכמים שמגורי קבע הם בשטח של ארבע על ארבע אמות, אך לדבריהם סוכה היא דירת עראי ועל כן אין צורך בשטח של ארבע על ארבע אמות. הריטב"א (ז ע"ב) הגדיר את דברי רבי: "רבי דבעי קביעותא רבה בד' אמות". יש מצוות והלכות הנוגעות לבית - איזה מבנה בית חייב במזוזה, לאיזה בית חוזרים מעורכי המלחמה, איזה בית חייב במעקה, ועוד. המכנה המשותף למצוות הללו הוא הקריטריון ההלכתי שיהיה בבית שטח של ארבע על ארבע אמות, וכזה בא לידי ביטוי היות הסוכה בית קבע.

3. ר' יאשיה

התנא השני אותו ציין אביי כמי שסבר ש"סוכה דירת קבע בעינן" הוא ר' יאשיה, וזאת בשל מחלוקת בינו לבין חכמים, כאמור בגמ' (ז ע"ב):

ושחמתה מרובה מצלתה פסולה. תנו רבנן: חמתה מחמת סיכוך, ולא מחמת דפנות. רבי יאשיה אומר: אף מחמת דפנות.

בתוספתא (א, ב) הובאה רק דעת חכמים, ובאופן הבא:

סוכה שחמתה מרובה מצלתה פסולה. במי דברים אמורים? מלמעלה, אבל מן הצדדין אפילו כולה מליאה חמה, כשירה.

בגמ' (ז ע"ב) הוסבר בשמו של אביי טעמו של ר' יאשיה:

אמר רב יימר בר שלמיה משמיה דאביי: מאי טעמא דרבי יאשיה? דכתיב "וסכת על הארון את הפרכת" (שמות מ, ג) – פרוכת מחיצה, וקא קרייה רחמנא סוכה. אלמא מחיצה כסכך בעינן. ורבנן? ההוא דניכוף ביה פורתא, דמחזי כסכך.

רב יימר בר שלמיה נימק בשמו של אביי את דברי ר' יאשיה בכך שפריסת הפרוכת, שהייתה מחיצה ולא תקרה כפי שנאמר: "והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים" (שמות כו, לג), מכונה סכך – "וסכת על הארון את הפרכת". מכאן מוכח, שגם חמה החודרת לסוכה מצד הדפנות פוסלת אותה. מסקנת אביי מדברי ר' יאשיה הללו היא שלדעתו סוכה דירת קבע בעינן.

4. ר' שמעון

התנא הרביעי אותו ציין אביי כמי שסבר שסוכה דירת קבע בעינן הוא ר' שמעון, זאת בשל מחלוקתו עם חכמים באשר למספר דפנות הסוכה כאמור בתוספתא (א, יג):

חכמים אומרים: שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח. ר' שמעון אומר: שלישית כהלכתה ורביעית אפילו טפח.

הגמרא (סוכה ו ע"ב; סנהדרין ד ע"א) הסבירה את מחלוקתם כתלויה בשאלה האם יש אם למסורת או אם למקרא, בשל המופע של המילה סוכות בפסוקים: "בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת, למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל" (ויקרא כג, מב-מג), ולחילופין בשאלה האם דורשים תחילות, דהיינו את הפעם הראשונה בה נזכרת המילה סוכה. לעומת זאת, בסוף הסוגיה (סוכה שם) הסביר רב מתנה את טעמו של ר' שמעון:

טעמיה דרבי שמעון מהכא: "וסכה תהיה לצל יומם מחרב, ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר" (ישעיהו ד, ו).

רש"י (ד"ה למחסה) הסביר: "בלא ארבע מחיצות לאו מחסה מזרם הוא, שהרוח משיב את הזרם דרך דופן הפרוץ". דפנות הסוכה צריכות להיבנות בצורה כזו שהרוח לא תוכל להדוף את מי הגשמים לתוכה. גם בירושלמי (א, א) נומקה מחלוקת רבנן ור' שמעון באופנים דומים, אם כי שם לא נזכרים המושגים 'אם למקרא' ו'אם למסורת'. שם נדרש הפסוק מהנביא ישעיהו כך: "וסוכה תהיה לצל יומם מחורב" – הרי אחת,¹⁰

10 רש"ש בסוכה שם הסביר: אחת הכוונה לסכך.

'ולמחסה ולמסתור' - הרי שתיים, 'מזרם וממטר' - שתיים". שתי דפנות ועוד שתי דפנות ובסך הכול ארבע דפנות.¹¹

רש"י (ז ע"ב ד"ה שלש כהלכתן) כתב שהסברו של רב מתנה הוא הבסיס לדברי אביי שאמר שר' שמעון סבר שסוכה דירת קבע בעינן. אביי הסיק מדבריו של ר' שמעון שהסוכה משמשת כמקום מחסה ומסתור, שיש לה ממד של דירת קבע. ניתן להוסיף עוד שהסוכה היא צל מחורב - מחום השמש בקיץ, ומחסה ומסתור מזרם ומטר בחורף, ומכאן שהיא דירת קבע.

הצגת עמדת ר' שמעון כמי שסבר ש"סוכה דירת קבע בעינן" נזכרה גם במחלוקתו עם ר' יהודה בנוגע לשינה תחת המיטה בסוכה (כ ע"ב, כא ע"ב).¹²

5. רבן גמליאל

התנא החמישי אותו ציין אביי כמי שסבר "סוכה דירת קבע בעינן" הוא רבן גמליאל, בעקבות דבריו במשנה (כב ע"ב - כג ע"א):

משנה: העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה - כשרה, ועולין לה ביום טוב. בראש האילן או על גבי גמל - כשרה, ואין עולין לה ביום טוב. גמרא: מני מתניתין? רבי עקיבא היא, דתניא: העושה סוכתו בראש הספינה, רבן גמליאל פוסל ורבי עקיבא מכשיר. מעשה ברבן גמליאל ורבי עקיבא שהיו באין בספינה,¹³ עמד רבי עקיבא ועשה סוכה בראש הספינה. למחר נשבה רוח ועקרתה. אמר לו רבן גמליאל: עקיבא, היכן סוכתך?

אביי מיקד את מחלוקת ר' עקיבא ורבן גמליאל על פי דרכו, שהמחלוקת היא האם הסוכה היא דירת קבע או דירת עראי:

אמר אביי: דכולי עלמא, היכא דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה - לא כלום היא. יכולה לעמוד בשאינה מצויה דיבשה - כולי עלמא לא פליגי דכשרה. כי פליגי - בדיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה דיבשה [גירסת מסורת הש"ס: ברוח מצויה דים]. רבן גמליאל סבר: סוכה דירת קבע בעינן, וכיון דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה

11 דברי הירושלמי הללו נזכרו בתוספות (ו ע"ב ד"ה וסוכה).

12 ראה לעיל בדיון בדברי ר' יהודה: 'הישן תחת המיטה או תחת הכילה בסוכה'.

13 בירושלמי (עירובין א, ז; סוכה ב, ז) נזכר שמי שחלק על רבי עקיבא הוא ר' אלעזר בן עזריה. בספרא (אמור יב, טז) וכן (מא ע"ב) נזכר שרבן גמליאל, ר' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא היו באים בספינה בחג הסוכות.

דים - לא כלום היא. רבי עקיבא סבר: סוכה דירת עראי בעינן, וכיון דיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה - כשרה.

אמנם כדי שהסוכה תיפסל מספיק שהסכך יעוף ברוח, אך לפי אביי, רבן גמליאל ראה ערך וחשיבות בכך שהסוכה תישאר קבועה במקום בו היא נבנתה, ולא תתפרק בעקבות משב רוח מצויה. סוכה הבנויה על ספינה צריכה לעמוד כנגד רוח מצויה בים, וסוכה העומדת ביבשה צריכה לעמוד כנגד רוח מצויה ביבשה.¹⁴ לדברי רבן גמליאל הסוכה צריכה להיות עמידה כנגד רוח המצויה במקומה, ובכך היא דירת קבע. קביעותה של הסוכה מתבטאת ביכולתה לעמוד לפחות כנגד רוח מצויה במקום בו העמידו אותה.

6. בית שמאי

לדברי אביי, גם בית שמאי סברו ש"סוכה דירת קבע בעינן", כאמור במשנה (כח ע"א):

מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית - בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. אמרו להן בית הלל לבית שמאי: לא כך היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את ר' יוחנן בן חזורני ומצאוהו שהיה יושב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ולא אמרו לו דבר? אמרו להן בית שמאי: משם ראייה? אף הם אמרו לו: אם כן היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך.

רש"י (ז ע"ב ד"ה בית שמאי) הסביר שלדעת בית שמאי מצב בו אדם נמצא בסוכה ושולחנו בתוך הבית, מלמד שהסוכה לא ראויה לתשמיש המיועד לה, ולכן היא פסולה. הקביעות במבנה הסוכה מתבטאת בהיותה נוחה וראויה לשימוש הבסיסי שלה - לאכול בסוכה. הריטב"א (ז ע"ב) הדגיש היבט אחר:

הא דקאמר אביי דטעמא דבית שמאי משום דירת קבע לאו משום קביעות בנין, דמאי קביעות איכא בשיעור שבעה טפחים, אלא לומר שתהא קבע לענין זה שיהא שם קבע ולא ימשך לחוץ אחר שלחנו.

14 מחלוקת רבן גמליאל ור' עקיבא בעניין סוכה הבנויה על גבי הספינה על פי פרשנותו של אביי, מזכירה מאוד את מחלוקת חכמים ור' יהודה באשר לסומך סוכתו בכרעי המיטה. התוספות (כא ע"ב ד"ה שאין) קשרו בין המחלוקות.

לפי הריטב"א הקביעות איננה באה לידי ביטוי במבנה הסוכה, אלא ביכולת של האדם לאכול בה בלי שיימשך אחר שולחנו.¹⁵
על פי בית שמאי, הקביעות היא באפשרות הישיבה בסוכה אפילו באופן מינימלי הקבוע ביותר: ראשו, רובו ושולחנו.

7. ר' אליעזר

תנא נוסף שסבר "סוכה דירת קבע בעינן" הוא ר' אליעזר, על פי דבריו במשנה (יט ע"ב):

העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל. רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג, וחכמים מכשירין.

"כמין צריף" היא סוכה שאין בה גג, ושתי הדפנות שלה נוגעות זו בזו מלמעלה ויוצרות צורת אוהל, או שגגה מחובר לדפנות והדפנות משמשות גם כסכך. "או שסמכה לכותל" - הסכך נוטה על הכותל והוא יורד בשיפוע עד הארץ. בגמ' (שם) מסופר:

אביי אשכחיה לרב יוסף דקא גני בכילת חתנים בסוכה. אמר ליה: כמאן? כרבי אליעזר. שבקת רבנן ועבדת כרבי אליעזר? אמר ליה: ברייתא איפכא תני: רבי אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין. שבקת מתניתין ועבדת כברייתא? אמר ליה: מתניתין יחידאה היא. דתניא: העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל, רבי נתן אומר: רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג, וחכמים מכשירין.

רב יוסף ישן בכילה ללא גג בתוך סוכה, ואביי שאלו האם הוא פסק כר' אליעזר, מאחר שלדעתו אם אין לה גג אין היא נחשבת כחוצצת בין האדם לבין הסכך. תשובת רב יוסף עוסקת בשאלה האמנם ר' אליעזר אמר זאת או חכמים. מכל מקום, משאלת אביי את רב יוסף ניתן להבין שאין לפסוק כר' אליעזר.

---

15 התוספות (ז ע"ב ד"ה כולהו) ציינו שבית שמאי לא סברו כמו רבי, ואף ששניהם סברו שסוכה דירת קבע בעינן, בכל זאת הם חלוקים ביניהם: "על כרחיך אין שוין. דהא רבי בעי ד' אמות, ולבית שמאי סגי בכדי ראשו ורובו ושולחנו". ההבדל ביניהם ברור: רבי הצביע על שטח הסוכה המגדירה כדירת קבע, ובית שמאי הצביעו על נוחות מינימלית בשימוש בסוכה, המתורגמת לשטח של שבעה על שבעה טפחים.

הריטב"א (שם) הסביר שתשובת רב יוסף עוסקת בתוכן דבריו של ר' אליעזר:

אביי אמר לרב יוסף דגאני בכילת חתנים בסוכה כמאן כרבי אליעזר. פירוש, דלרבי אליעזר מותר לישן בכילת חתנים בסוכה, דסוכה דירת קבע וכילה אהל עראי, ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע, וכטעמא דאמר לקמן (כא ע"ב) לרבי יהודה דאמר ישנים היינו תחת המטה בסוכה דפרישנא טעמא משום הכי. מיהו משום דההיא דרבי יהודה לא מתפרשא שפיר, ודילמא רבי יהודה לא שרי אלא במטה ולא בכילה נקט דרבי אליעזר.

הריטב"א קישר בין דעת ר' אליעזר לבין דעת ר' יהודה, ולדברי שניהם "סוכה דירת קבע בעינן" ושאיין אוהל עראי מבטל אוהל קבע, וזה תואם את דברי אביי הרואה את ר' אליעזר ור' יהודה בשיטה אחת.

יש מקום לראות בהלכות נוספות שקבע ר' אליעזר בהלכות סוכה ביטויים נוספים להיותה דירת קבע. במשנה (כו ע"א) נאמר:

ר' אליעזר אומר: ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים: אין לדבר קצבה, חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד.

ובגמ' (שם) נאמר:

מאי טעמא דרבי אליעזר? "תשבו" כעין תדורו, מה דירה - אחת ביום ואחת בלילה, אף סוכה - אחת ביום ואחת בלילה. ורבנן? כדירה, מה דירה - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, אף סוכה נמי - אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל.

לפי ר' אליעזר יש לאכול בכל יום מימי החג שתי סעודות בסוכה וזה הביטוי לקביעות בסוכה. בהמשך הגמרא (שם ע"ב) נאמר שר' אליעזר סבר שאין יוצאים מסוכה לסוכה, ולפיו כל היוצא מסוכה לטוכה ביטל מצוותה של ראשונה, ושאיין עושין סוכה בחולו של מועד. הקביעות היא בסוכה אישית שאדם בונה לכל שבעת ימי החג ושרק בה הוא יושב.¹⁶ בגמ' (לא ע"א) נאמר שר' אליעזר פוסל סוכה גזולה וסוכה שנעשתה ברשות הרבים, וזאת "לטעמיה, דאמר: אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו". הלכות אלו אינן קשורות לדין המראה החיצוני של הסוכה, שממנו דווקא למד אביי שר' אליעזר דרש שהסוכה תהיה דירת קבע.

16 בגמ' בסוכה ט ע"א נאמר שבית שמאי, הסוברים שסוכה דירת קבע בעינן, סוברים אף הם שאין בונים סוכה בחול המועד.

סיכום: לפי ר' אליעזר על הסוכה להיראות כדירת קבע, ועל כן צריך שיהיה לה גג. ייתכן שאף הלכות אחרות בשמו של ר' אליעזר - החובה לאכול שתי סעודות בכל יום בסוכה, ההנחיה שלא לצאת לסוכה אחרת והאיסור לבנות סוכה בחול המועד (אלא אם כן נפלה), נובעות מן המבט לפיו על האדם להתייחס לסוכתו האישית כאל ביתו הקבוע.¹⁷

8. אחרים - ר' מאיר

לפי אביי גם אחרים סברו "סוכה דירת קבע בעינן" (ז ע"ב):

אחרים דתניא: אחרים אומרים, סוכה העשויה כשובך פסולה לפי שאין לה זווית.

מי הם אחרים? התוס' הסבירו: "ואחרים היינו ר' מאיר".¹⁸ "סוכה כשובך" היא סוכה עגולה שאין לה זוויות. לפי ר' מאיר, אופייה של דירת קבע מתבטא בכך שהיא נראית כבית, כלומר עם קירות המונחים בזווית זה ליד זה, ולא בעיגול. ממד זה של קביעות דומה מאוד לדברי ר' אליעזר המובאים לעיל, שסוכה ללא גג איננה נחשבת לדירת קבע. גג שטוח וקירות המונחות בזווית הם ביטויים של דירת קבע.

הריטב"א (ז ע"ב) השווה בין התנאים שסברו לפי אביי "סוכה דירת קבע בעינן":

רבי דבעי קביעותא רבה בד' אמות שרי בעגולה משום דאית ליה רווחא טובא, ואחרים סגי להם בהכשר סוכה דבית שמאי ולהכי פסלי בעגולה שאין לה זווית ולא חזיא לדירה. אי נמי אית להו דרבי ובעו אכתי קביעותא רבה טפי, שיהא לה זווית כנ"ל.

---

17 ר' אליעזר ור' עקיבא חלקו באילו סוכות ישבו במדבר, סוכות ממש או ענני כבוד (סוכה יא ע"ב). המלבי"ם (ויקרא כג, מג), קישר בין מחלוקת זו לבין שיטת ר' אליעזר ור' עקיבא בעניין "סוכת דירת קבע בעינן": "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים" - ר' אליעזר ענני כבוד, ור' עקיבא סוכות ממש. לפי זה יש לומר שר' אליעזר ור' עקיבא אזלי לשיטתם, ר' אליעזר סבירא ליה סוכה דירת קבע ור' עקיבא סבירא ליה דירת עראי". ראה עוד: הרב דוד אסולין, "בסוכות תשבו שבעת ימים" - מהותה של הסוכה במשנת ר' אליעזר, אסופות, ג, עמ' 137-150.

18 הוריות יג ע"ב: "ניקנסניהו דלא נימרו שמעתא משמיהו. אסיקו לרבי מאיר - אחרים". בסדר תנאים ואמוראים (חלק ב אות ד) נאמר: "כל 'אחרים אומרים' הוא רבי מאיר, כשהיה אומר דבר משם רבו אלישע בן אבויה שנקרא 'אחר' היו אומרים עליו 'אחרים אומרים'". ראה גם תוס' סוטה יב ע"א ד"ה אחרים.

לדברי הריטב"א, רבי שסבר שגודל הסוכה הוא ארבע על ארבע אמות מתיר סוכה עגולה, משום שזו סוכה מרווחת מאוד, אך אחרים סברו כדברי בית שמאי וכפי שמקובל להלכה שגודל הסוכה הוא ראשו רובו ושולחנו, ולכן פסלו סוכה עגולה מפי שאין לה זווית והיא איננה ראויה לדירה. אפשרות נוספת היא שאחרים סברו כרבי שגודל הסוכה הוא ארבע על ארבע אמות, אך בכל זאת ממד הקביעות בסוכה איננו מתבטא רק בשטחה אלא גם בצורתה, בכך שיש לה דפנות וזוויות.

ג. סיכום – ביטויים שונים לסוכה כדירת קבע

משמעות הסוכה כדירת קבע שונה אצל כל אחד מהתנאים שמנה אביי. ניתן להציע חלוקה למספר תחומים, שכל אחד מבין התנאים זיהה אחד מהם כממד המבטא את הקביעות בסוכה:

1. הסוכה היא דירת קבע כמו בית רגיל בו אדם מתגורר במשך השנה

זו דעתו של ר' יהודה בכמה נושאים הקשורים למבנה הסוכה (סוכה מעל כ' אמה; היות הבית קבוע במקומו ולא מיטלטל), וביכולת לגור בסוכה כמו שאדם גר בביתו במשך השנה (סוכה על גבי סוכה, התחתונה כשרה כי אי אפשר לגור בעליונה בנוחות).

2. הסוכה היא דירת קבע בשטחה, כהלכות בית בתחומים אחרים

זו דעתו של רבי, שהחיל על הסוכה הלכות בית. ישנן מצוות והלכות שונות הקשורות לבית: מזוזה, חזרה מעורכי המלחמה, חיוב במעקה, ועוד. בכל המצוות האלו כדי שמבנה יחשב לבית מבחינה הלכתית, עליו להיות בשטח של לפחות ארבע על ארבע אמות.

3. קביעות הסוכה כדירה מתבטאת בהלכות הקשורות לדפנות ולמקומם במרחב,

ואשר יקבעו את הסוכה כמקום בו ניתן לשבת בנוחות ובבטחה

ישנן הלכות ייחודיות הקשורות למבנה הסוכה. שני תנאים מחייבים מבנה מסיבי ומקיף יותר מהמקובל, כדי שיהיה אפשר לשבת בסוכה ולחוש בה כדירת קבע, ושניהם מתמקדים בדפנות: הדפנות כחוצצות מפני החמה, ומספר הדפנות המשמשות מחסה ומסתור טוב ובטוח יותר.

ר' יאשיה דרש שגם הדפנות צריכות לספק צל על הסוכה, ואם חמתה מרובה מצילתה אף בשל הדפנות - הסוכה פסולה. אם תהיה חמה בסוכה גם בשל הדפנות יקשה לשבת בה, ועל כן גם את הדפנות יש לבנות באופן שיחצצו בפני החמה מלחדור לסוכה.

ר' שמעון דרש שתהיינה בסוכה ארבע דפנות, או לכל הפחות שלוש דפנות וטפח. רק כך תשמש הסוכה, הראויה למחסה ומסתור, כדירת קבע. רבן גמליאל דרש שהסוכה תוכל לעמוד כנגד רוח המצויה באותו מקום - בין אם ביבשה ובין אם על ספינה ביים. הסוכה תיפסל גם אם רק הסכך יעוף ברוח, וחידושו של רבן גמליאל הוא שגם את הסוכה עצמה יש להעמיד באופן כזה שתחזיק מעמד במקומה ולא תתפרק. גם אם היא לא נעקרה היא פסולה מעיקרא. בית שמאי עסקו ביכולת השימוש בסוכה. לדעתם הסוכה היא דירת קבע כשניתן להשתמש בה אף אם מדובר באופן מינימלי: ראשו, רובו ושולחנו. התרגום המעשי של ראשו רובו ושולחנו הוא גודלה המינימלי של סוכה: שבעה על שבעה טפחים. הוא המגדיר את ממד דירת הקבע שבסוכה.

4. קביעות סוכה כדירה הוא במראה החיצוני ובהיות לה מרכיבים של בית - גג, ודפנות המונחות זו לצד זו בזווית

ר' אליעזר סבר שעל הסוכה להראות כלפי חוץ כמו בית, ועל כן צריך שיהיה לה גג. באופן דומה סבר גם ר' מאיר ('אחרים') לפיו דפנות הסוכה צריכים להיות מונחות זו לצד זו בזווית.